

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

อัศวศิริ ลาป้อ *[±] อติศร ศักดิ์สูง* ภาณุ ธรรมสุวรรณ*

สุปรียา นุ่นเกลี้ยง** ฮัชซัน ยูนู*** สัจจิตรา ไชยชนะ****

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินระดับการรับรู้และสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยชีวสังคม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มีต่อสื่อรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ รวมทั้งเปรียบเทียบอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เลือกพื้นที่ทำการวิจัยแบบเจาะจงและใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 ระยะ โดยระยะที่ 1 ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 378 คน เพื่อประเมินอิทธิพลของสื่อที่มีต่อความคิดเห็นของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในระยะที่ 2 มุ่งสำรวจเชิงลึกและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะแรกสู่การสังเคราะห์ความแตกต่างและเชื่อมโยงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจำนวน 298 คน

ผลการศึกษา พบว่าการรับรู้อิทธิพลจากกระบวนการสื่อสารเกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.43$) โดยการรับรู้อิทธิพลจากสื่อในรูปแบบสติ๊กเกอร์มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 3.44$) รองลงมาคือสปอตเสียงตามสาย ($\bar{x} = 3.43$) และป้ายพลาสติกมี ($\bar{x} = 3.42$) ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการรับรู้ ปัจจัยชีวสังคม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่แตกต่างกัน มีผลต่อการรับรู้จากสื่อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน พบว่าการได้รับสื่อเกี่ยวกับการรณรงค์ไม่สูบบุหรี่จากสติ๊กเกอร์ ป้ายพลาสติกและสปอตเสียงตามสาย ส่งผลให้เยาวชนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูบบุหรี่เลิกสูบบุหรี่จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.37 ซึ่งสะท้อนได้ว่าสถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรสร้างช่องทางในการเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น การให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อม ร้านค้าที่จำหน่ายบุหรี่ให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกับการดำเนินการตามมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่โดยรอบสถานศึกษา การขอความร่วมมือ รวมทั้งการบังคับใช้กฎหมายตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 อย่างเคร่งครัด

คำสำคัญ: การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อ, พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน, สถาบันอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

[±] email address: sirin.a@hotmail.com

** คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

*** ครูประจำวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา

**** นักวิจัยอิสระ

Relation of Perception and the Influence of Media Affect to Behavior Modification Change Smoking of Youth at Vocational Level in the Three Southernmost Provinces

Aussiri Lapi-e^{*±} Adisorn Saksung^{*} Panu Tumsuwan^{*}
Supreeya Nunkliang^{**} Hassan Yunu^{***} Sujitra Chaichana^{****}

Abstract

This research aimed to study the level of perception about the harm of cigarettes and influence of media affect to behavior modification change smoking of youth at vocational level in the three southernmost provinces and separately data above mentioned, used in two periods; (1) study was descriptive research using questionnaires to collect data using purposive sampling with 378 samples toward behavior change for smoking of youth in the three southernmost provinces. (2) a study was experimental research by in-depth exploration for confirm information from data collection of phase (1) for coherent to behavior modification change smoking of Smoker with 298 samples.

The findings revealed that; The level of perception about the harm of cigarettes of media affect from campaign for no smoke was moderate ($\bar{x} = 3.43$), with perception about the harm of cigarettes and influence of media affect from campaign for no smoke by sticker have the highest average ($\bar{x} = 3.44$) the second is perception by Voice line spot ($\bar{x} = 3.43$) and the plastic labels have the least average ($\bar{x} = 3.42$) were respectively. While the predisposing factors, enabling factors and reinforcing factors were significant correlation with perception and influence of media at 0.05 level. Meanwhile, contextual reflection of behavior changed to smoking of youth to smoker, finding that received media affect from campaign for no smoke such as sticker, plastic label and voice line spot were 16 samples (5.37%). However, the way of involved should have preventive measures about behavior smoking of youth at vocational level increase interesting and diversity of another media format, including to the activities from campaign for no smoke in place of education brings about to create awareness of no smoking, support campaign, and asking for collaboration and more strict law enforcement about not to sell the cigarettes according to the Tobacco Product Control Act of B.E. 2560.

Keywords: Perception and the Influence of Media, Behavior Smoking of Youth, Vocational Level in the Three Southernmost Provinces

---

* Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University.

± Corresponding author; email address: sirin.a@hotmail.com

** Faculty of Humanities and Social Sciences, Yala Rajabhat University.

*** Teacher, Yala Vocational College **** Independent researchers

บทนำ

สถานการณ์และแนวโน้มการบริโภคยาสูบซึ่งเป็นข้อมูลจากผลการสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2554 พบว่าประชากรที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไปจำนวน 53.9 ล้านคน เป็นผู้สูบบุหรี่ 11.5 ล้านคน หรือร้อยละ 21.4 โดยเป็นผู้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำ 9.9 ล้านคน (ร้อยละ 18.4) และเป็นผู้ที่สูบบุหรี่นานๆ ครั้ง 1.6 ล้านคน (ร้อยละ 2.9) เมื่อพิจารณาแนวโน้มการสูบบุหรี่ของประชากรไทย อายุ 15 ปี ขึ้นไปในรอบ 20 ปี ที่ผ่านมา พบว่ามีแนวโน้มลดลงแต่ในปี พ.ศ. 2554 กลับมีจำนวนผู้สูบบุหรี่เพิ่มขึ้น จากปี พ.ศ. 2552 เล็กน้อย โดยมีจำนวน 10.9 ล้านคนเพิ่มเป็น 11.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2554 เมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มอายุ พบว่า กลุ่มอายุ 25-40 ปีและกลุ่มอายุ 41-59 ปี เป็นกลุ่มที่สูบบุหรี่สูงที่สุด (ร้อยละ 23.0 เท่ากัน) ตรงข้ามกับกลุ่มอายุ 15-18 ปีและกลุ่มอายุ 19-24 ปี (ร้อยละ 7.62, 22.1 ตามลำดับ) มีอัตราการเปลี่ยนแปลงการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นเล็กน้อยในปี พ.ศ. 2552 เทียบกับปี พ.ศ. 2550 (ร้อยละ 7.25 และ 21.2 ตามลำดับ) อัตราดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงมาตรการควบคุมยาสูบที่ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควรในกลุ่มอายุดังกล่าว (ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์และประภาพรณ เอี่ยมอนันต์, 2554) เมื่อพิจารณาตามเพศพบว่า อัตราการสูบบุหรี่ของประชากรไทยอายุ 15 ปี ขึ้นไป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534-2552 เพศชายมีอัตราการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิงเสมอมา และเพศชายมีอัตราการสูบบุหรี่มากกว่าเพศหญิง 20 เท่า คือร้อยละ 41.7 และ 2.1 ตามลำดับ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2554) ซึ่งในปัจจุบันปี พ.ศ. 2559 จากการสำรวจพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของประชากรที่สูบบุหรี่เป็นประจำ จำแนกตามระดับการศึกษาในภาคใต้โดยเฉพาะประชากรที่กำลังศึกษาในระดับอาชีวศึกษา พ.ศ. 2557 พบว่ามีอัตราการสูบบุหรี่เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับในปี พ.ศ. 2554

นอกจากนี้ พฤติกรรม การสูบบุหรี่ของวัยรุ่นพบว่ามีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เกิดจากวัยรุ่นมีความเชื่อที่ผิดเกี่ยวกับการสูบบุหรี่ขาดความตระหนักในพิษภัยของบุหรี่ (ฉันทนา แรงสิงห์, 2556) อีกทั้งวัยรุ่นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเอง อยากรู้อยากลอง อีกทั้งยังต้องการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนพฤติกรรมเบี่ยงเบนและพฤติกรรมเสี่ยงทั้งหลาย จึงจะทำตามการตัดสินใจของกลุ่ม หากทางเลือกที่กลุ่มเสนอนั้นไม่เหมาะสมกับตนและสามารถที่จะคิดหาทางเลือกที่เหมาะสมกับตนเองได้โดยอาศัยทักษะการสื่อสารเพื่อปฏิเสธคัดค้าน เจรจาต่อรอง โดยเสนอทางเลือกใหม่ที่ดีกว่าจะเป็นทักษะที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในเชิงยับยั้งพฤติกรรมเสี่ยงได้ จากการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยของนักวิจัยและนักวิชาการจากหลายสถาบันในปี พ.ศ. 2547 เกี่ยวกับสถานการณ์การสูบบุหรี่ของเยาวชนไทยพบว่า มีเยาวชนไทยอายุต่ำกว่า 18 ปี

เสพติดบุหรี่เกือบ 500,000 คน และมีเยาวชนอายุต่ำกว่า 24 ปีเสพติดบุหรีกว่า 1.5 ล้านคน ซึ่งในแต่ละปีจะมีเยาวชนไทยเสพติดบุหรีใหม่และกลายเป็นผู้ต้องสูบบุหรีเป็นประจำระหว่าง 200,000 ถึง 300,000 คน (กรมควบคุมโรค, 2548)

อนึ่ง สถานการณ์ข้างต้นสอดคล้องกับรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่าเด็กนักเรียนระดับมัธยมมีแนวโน้มสูบบุหรีลดลง เนื่องจากการควบคุมและรณรงค์ไม่สูบบุหรีในสถานศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งนับเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญ แต่ในทางกลับกันจะปรากฏพบอัตราการสูบบุหรีที่เพิ่มสูงขึ้นในระดับอาชีวศึกษา ซึ่งอาจมีปัจจัยสำคัญอื่นที่เป็นสาเหตุให้นักศึกษาหันมาสูบบุหรีและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาการเรียนที่เปลี่ยนจากระดับมัธยมมาเป็นนักศึกษาสาขาอาชีพที่ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและช่วยเหลือตนเองมากขึ้น ปัญหาสังคมรอบด้าน รวมทั้งพฤติกรรมการเล่นแบบจากสื่อ ฯลฯ เหล่านี้จึงทำให้นักศึกษาในวัยนี้หันมาหาที่พึ่งมากขึ้น ซึ่งบุหรีเป็นตัวแปรหนึ่งที่นักศึกษามักนิยมใช้เพื่อความสนุกและเป็นทางออกของการแก้ปัญหา จากการศึกษาก่อนหน้านี้พบว่านักศึกษอาชีวศึกษาเป็นกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสติดบุหรีมากกว่านักศึกษาในกลุ่มอื่น (สุวรรณิ จรุงจิตรอารีและคณะ, 2556) ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงบริบทของสถานการณ์การสูบบุหรีในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 พบว่าอัตราการสูบบุหรีในชายอายุ 15 ปีขึ้นไปในภาคใต้สูงกว่าภาคอื่นๆ และสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศและพบว่าอัตราการสูบบุหรีในจังหวัดสตูล ปัตตานี ยะลาและนราธิวาส (ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เป็นมุสลิม) อยู่ระหว่างร้อยละ 47-53 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคใต้ซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 44 และในปัจจุบัน (ปี.พ.ศ. 2558) พบว่า ประชากรไทยมีอายุเฉลี่ยที่เริ่มสูบบุหรีประมาณ 18 ปีซึ่งอยู่ในช่วงวัยรุ่นภาคใต้มีอัตราการสูบบุหรีเป็นประจำสูงสุดติดต่อกันมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นมาและมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี (สุบันัญญ์ จินารงค์, 2555)

ในขณะที่บทบาทและอิทธิพลจากสื่อสารมวลชนในสถานการณ์ปัจจุบันถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีศักยภาพในการเผยแพร่ข่าวสารไปยังประชาชนจำนวนมากได้ ซึ่งในปัจจุบันสื่อมวลชนมีหลายแขนงด้วยกันที่เป็นสื่อหลักและมีการใช้อย่างกว้างขวาง พบเห็นอยู่ทั่วไป เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุกระจายเสียง สื่อวิทยุโทรทัศน์รวมทั้งสื่อในรูปแบบต่างๆ ที่ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการเปิดรับข่าวสารในสังคมปัจจุบันที่อยู่ในยุคแห่งสังคม การเปิดรับอย่างกว้างขวางนั้นจะทำให้บุคคลมีความรู้ความเข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถนำความรู้ความเข้าใจจากสารที่ได้รับในชีวิตประจำวันมาใช้ให้เกิดประโยชน์หรือนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจที่จะกระทำหรือไม่

กระทำการใดๆ ก็ตาม ในการดำเนินชีวิตของบุคคลนั้นๆ ได้ หากบุคคลใดมีโอกาสพบปะพูดคุย หรือรับฟังข่าวสารจากสื่อต่างๆ อยู่อย่างสม่ำเสมอแล้ว ก็จะสามารถเลือกเปิดรับข่าวสารหรือ เนื้อหาตามที่ตนเองสนใจได้เป็นอย่างดี (ชูศักดิ์ เพรสคอร์ทและคณะ, 2557) อย่างไรก็ตาม หากพิจารณากระบวนการสื่อสารที่อาจนำไปสู่การก่อรูปของปัญหาในสังคมปัจจุบันอาจพบได้หลาย กรณี เช่น การโน้มเอียงเหตุผลในการเลือกตัดสินใจทางสังคม จรรยาบรรณนักวิชาชีพ สื่อสารมวลชน หรือแม้กระทั่งการเผยแพร่สื่อสาธารณะที่แฝงพฤติกรรมกรรมการบริโภคที่เป็นภัยเงียบ มากับสินค้าและบริการบางประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อิทธิพลจากสื่อที่อาจนำไปสู่การสร้าง ค่านิยมผิดๆ เกี่ยวกับการบริโภคและการเข้าบุหรีและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่เด็ก เยาวชนที่สามารถเข้าถึงสื่อสาธารณะได้อย่างเสรีในสังคมปัจจุบัน สำหรับในประเทศไทยนั้นก็ให้ความสนใจในเรื่องนี้เช่นกัน แต่ประเด็นที่เป็นที่นิยมและเป็นที่ถูกกล่าวถึงมากในกลุ่มเยาวชนที่ได้รับ อิทธิพลจากสื่อโดยตรงมีอยู่ 3 ประเด็นคือ การรณรงค์เลิกเหล้าเข้าพรรษา การรณรงค์ยึดดอกพอก ถุง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรณรงค์งดสูบบุหรี (โชติพงษ์ บุญฤทธิ์, 2552)

ทั้งนี้ จากผลการศึกษาสื่อต่างๆ ของมูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี และเอกสาร เผยแพร่อื่นๆ เกี่ยวกับกรณี “การรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี” และด้วยปรากฏการณ์จากสื่อ สาธารณะที่มีอิทธิพลต่อการสร้างค่านิยมให้แก่เยาวชนในสังคมไทยปัจจุบันอย่างมาก ผนวกกับ การก่อรูปของปัญหาเกี่ยวกับบุหรีที่มีแนวโน้มสูงขึ้นในกลุ่มเด็กและเยาวชน สะท้อนได้อย่าง ชัดเจนจากสถานการณ์การสูบบุหรีในภาพรวมของคนไทยยังน่าเป็นห่วง แม้ว่าอัตราการสูบบุหรี ในภาพรวมจะลดลงแต่ในบางกลุ่มอายุ กลับพบว่ามีอัตราการสูบบุหรีที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่ม วัยรุ่นและเยาวชนที่ศึกษาในระดับอาชีวศึกษาสังกัดพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นพลังและนำไปสู่การปรับเปลี่ยนอนาคตของชาติ และด้วยการศึกษาพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรีใน กลุ่มวัยรุ่นในพื้นที่ต่างๆ ทำให้ทราบถึงสาเหตุของพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี ซึ่งพบว่าเป็นผลมาจาก ปัจจัยหลายอย่างที่มีความซับซ้อนทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก โดยเฉพาะปัจจัยด้าน อิทธิพลจากสื่อทั้งสื่อในกระแสหลักและสื่อท้องถิ่นต่างก็มีส่วนชี้แนะในลักษณะของการแอบแฝง ด้วยวาทกรรมผ่านช่องทางสื่อในรูปแบบต่างๆ ให้เยาวชนกลุ่มนี้มีพฤติกรรมสุ่มเสี่ยงต่อการ เข้าถึงการสูบบุหรีได้โดยง่าย และจากทั้งหมดที่กล่าวมา เนื่องจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ที่ประกอบด้วยจังหวัดปัตตานี ยะลาและนราธิวาส มีบริบทพื้นที่ที่แตกต่างไปจากส่วนอื่น ในประเทศไทย ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อใน กระบวนการสื่อสาร กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรีของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษา

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ครั้งนี้ จะศึกษาผ่านสื่อต่างๆ ของมูลนิธิณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่รวมทั้งช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ โดยให้เยาวชนระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งเป็นผู้รับสื่อมีส่วนร่วมในการประเมินควบคู่กันไป อันจะสะท้อนถึงผลลัพธ์ในการนำชุดความรู้เกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่เน้นการเปลี่ยนค่านิยมใหม่ภายใต้การลด ละ เลิกบุหรี่ ด้วยสื่อในรูปแบบของสติ๊กเกอร์ ป้ายพลาสติก รวมทั้งสโปตเสียงตามสายดังกล่าว นอกจากจะช่วยเผยให้เห็นปมปัญหาที่ถูกกดทับจากอิทธิพลของสื่อในปัจจุบันแล้ว ยังจะช่วยเติมเต็มข้อมูลในการดำเนินการควบคุมการสูบบุหรี่ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นได้ อีกทั้งผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้สนับสนุนการวางแผนรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่ผ่านสื่อช่องทางต่างๆ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งเชิงนโยบายและแนวปฏิบัติแก่สถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับการรับรู้และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยชีวิตสังคม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มีต่อสื่อรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เปรียบเทียบอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องนโยบายของการควบคุมยาสูบภายใต้กรอบประเด็นที่เป็นประโยชน์ต่อนโยบายการควบคุมยาสูบที่ภาคีเครือข่ายให้ความสำคัญโดยอิงกรอบประเด็นคำถามการวิจัยปี พ.ศ. 2558-2561 ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางป้องกันนักสูบหน้าใหม่ โดยเน้นจำกัดการเข้าถึงยาสูบของเยาวชน ด้วยการสื่อสารเพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่อันนำไปสู่การเสนอและสรุปข้อมูลที่สะท้อนจุดเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษา โดยมุ่งเป้าที่การสร้างบรรทัดฐานของการไม่สูบบุหรี่และการเลิกสูบบุหรี่ ภายใต้กระบวนการวิจัยว่าด้วยสื่อรณรงค์ เพื่อการไม่สูบบุหรี่โดยนำชุดความรู้เกี่ยวกับการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่เน้นการเปลี่ยนค่านิยมใหม่ ในรูปแบบของสติ๊กเกอร์ ป้ายพลาสติก รวมทั้งสโปตเสียงตามสายและเพื่อให้เกิดกระแสอย่างต่อเนื่อง

โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นนักศึกษา ในสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาจากพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ในขณะเดียวกันเพื่อสอดคล้องกับเนื้อหาและคำถามนำในการวิจัยเพื่อสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และอิทธิพลของสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการศึกษาผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ ของมูลนิธิธรรมาภิบาลเพื่อการไม่สูบบุหรี่และเอกสารเผยแพร่อื่นๆ เกี่ยวกับกรณีการรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ในสถานศึกษาประกอบด้วยสื่อรูปแบบสติ๊กเกอร์ ป้ายพลาสติกและสโปตเสียงตามสาย ทั้งที่เป็นภาษาราชการและภาษาถิ่นโดยเฉพาะภาษายาวี ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นคำถามนำที่พัฒนาไปสู่การกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้จากแต่ละพื้นที่และระดับจากเขตจังหวัดปกครองเพื่อฉายปรากฏการณ์ในภาพรวมอันนำไปสู่การสะท้อนบริบทของเยาวชนในภาพรวมทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือ ปวช. และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง หรือ ปวส. จากสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เขต 3 ตามขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 6 สถาบันการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ 1. จังหวัดปัตตานี ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคปัตตานี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี 2. จังหวัดยะลา ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคยะลา และวิทยาลัยอาชีวศึกษายะลา และ 3. จังหวัดนราธิวาส ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างนราธิวาส และวิทยาลัยการอาชีพสุโหงโกลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ระยะ โดยระยะแรกใช้รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) และระยะที่ 2 ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปรียบเทียบอิทธิพลของสื่อที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ประเมินระดับการรับรู้และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยชีวิตสังคม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มีต่อสื่อรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากหน่วยวิเคราะห์ที่เป็นกรณีศึกษา (Case Study) จำนวน 378 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จากการสำรวจองค์ความรู้ของเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

3 ส่วน โดยส่วนที่ 1 ลักษณะข้อมูลปัจจัยด้านชีวสังคม ส่วนที่ 2 การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน และส่วนที่ 3 ข้อมูลทางด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเสริมและปัจจัยเอื้อ และส่วนที่ 4 ความคิดเห็นที่สะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากคำถามปลายเปิด โดยลักษณะการตอบแบบสอบถามเป็นแบบมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ มีข้อความรวม ทั้งหมด 37 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมืออยู่ที่ระดับ 0.875 ในขณะที่การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป นำเสนอในรูปจำนวน ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ใช้สถิติเชิงเปรียบเทียบความแตกต่างและความสัมพันธ์ของตัวแปรหลักที่ศึกษาคือ Dependent t-test, ANOVA ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกรายบุคคลและจากการสนทนากลุ่ม ข้อมูลที่ได้ในแต่ละครั้ง หลังจากตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลแล้ว จะนำมาแยกออกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นคำถาม จากนั้นทำการตีความหมายจากข้อมูลที่ได้ตามการรับรู้ของผู้ให้ข้อมูล โดยโปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์

ระยะที่ 2 การวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยการมุ่งสำรวจข้อมูลเชิงลึกและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 ทั้งนี้เพื่อสังเคราะห์และเปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนที่เป็นกลุ่มของผู้สูบบุหรี่ในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มีนัยสำคัญต่อการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อที่มีต่อการไม่สูบบุหรี่ชนิดต่างๆ ทั้งในรูปแบบสติ๊กเกอร์ ป้ายพลาสติกและสโปตเสียดตามสาย โดยเกณฑ์คัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละสถาบันการศึกษา ซึ่งอยู่ในบริบทของกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมที่สูบบุหรี่จำนวนรวม 298 คน โดยกระบวนการดังกล่าวจะวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลระยะแรก สู่การจัดหมวดหมู่เพื่อหาความแตกต่างและความเชื่อมโยงข้อมูลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยแจกแจงเป็นร้อยละและความถี่ ด้วยกระบวนการที่กระทำควบคู่กับการเก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปความตามประเด็นสำคัญ เพื่อสะท้อนถึงปัจจัยอันเป็นข้อค้นพบสำคัญจากความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และอิทธิพลจากกระบวนการสื่อสารกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการวิจัย

ทั้งนี้การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นโดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบการอธิบาย โดยแบ่งผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ระดับการรับรู้และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยชีวสังคม ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มีต่อสื่อรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

1.1 ข้อมูลทางด้านชีวสังคมของนักศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีจำนวน 297 คน คิดเป็นร้อยละ 78.57 ในขณะที่ส่วนใหญ่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 48.94 โดยผลการเรียนเฉลี่ยสะสมพบว่าส่วนใหญ่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมระหว่าง 2.01 – 3.00 จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 71.96 ในส่วนของรายได้รวมของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่มีรายได้รวมระหว่าง 10,001 – 25,000 บาท จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 38.36 ด้านศาสนาพบว่าส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม มีจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 64.28 การพักอาศัยของนักศึกษา พบว่าส่วนใหญ่พักอาศัยกับพ่อแม่ มีจำนวน 216 คนคิดเป็นร้อยละ 57.14 นอกจากนี้พฤติกรรมการสูบบุหรี่ ส่วนใหญ่สูบบุหรี่เป็นประจำมีจำนวนถึง 164 คน คิดเป็นร้อยละ 43.39 รองลงมาคือมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่บ้างเป็นบางครั้ง มีจำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 35.45 เคยลองสูบบุหรี่มีจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.72 ในขณะที่ไม่เคยสูบบุหรี่เลยมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.44 ตามลำดับ

1.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (n=378)

การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รวมทุกชนิด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อรูปแบบสติ๊กเกอร์	3.44	0.83	ปานกลาง
2. การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อรูปแบบป้ายพลาสติก	3.42	0.87	ปานกลาง
3. การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อรูปแบบสปอตเสียงตามสาย	3.43	0.84	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.43	0.85	ปานกลาง

จากตารางข้างต้นพบว่าผลการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อเพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผลิตและนำมาใช้ในการจำกัดการสูบบุหรี่ในสถานศึกษาจะสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษา รวมทุกชนิด อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.43, S.D. = 0.85) เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่า การรับรู้และอิทธิพลจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยสติ๊กเกอร์ มีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x}$ = 3.44, S.D. = 0.83) รองลงมาคือการรับรู้และอิทธิพลจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยสปอตเสียงตามสาย ($\bar{x}$ = 3.43, S.D. = 0.87) ในขณะที่การรับรู้และอิทธิพลจากกระบวนการสื่อสารเพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยป้ายพลาสติกมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{x}$ = 3.42, S.D. = 0.84) ตามลำดับ ทั้งนี้ผลการศึกษาจากตารางที่ 1 ข้างต้น พบว่า ระดับการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อเพื่อการไม่สูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รวมทุกชนิด ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ข้อมูลเกี่ยวกับตัวแปรด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริมที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (n=378)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1.ด้านปัจจัยนำ	3.69	0.81	มาก
2.ด้านปัจจัยเอื้อ	3.88	0.69	มาก
3.ด้านปัจจัยเสริม	3.84	0.72	มาก
รวมทุกด้าน	3.80	0.74	มาก

จากตารางข้างต้น พบว่า ปัญหาที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนต่อตัวแปรด้านปัจจัยนำประกอบด้วย การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ การรับรู้เกี่ยวกับความรุนแรงของโรคที่เกี่ยวข้องกับบุหรี่ ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ การรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคของการไม่สูบบุหรี่และความคาดหวังในความสามารถของตนเองในการไม่สูบบุหรี่ ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ปริมาณเวลาที่ใช้ในการเรียน การใช้เวลาว่างในสถานที่เสี่ยงต่อการสูบบุหรี่และความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งซื้อ และปัจจัยเสริมที่เป็นปัจจัยสนับสนุนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ ประกอบด้วย การยอมรับของสังคมการสูบบุหรี่ของบุคคลในครอบครัวอิทธิพลของกลุ่มเพื่อน ที่มี ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.80$, S.D.= 0.74) เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่าความคิดเห็นด้านปัจจัยเอื้อมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อยู่ที่ระดับ ($\bar{x} = 3.88$, S.D.= 0.69) รองลงมาคือความคิดเห็นด้านปัจจัยเสริมมีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีค่าเฉลี่ยที่ระดับ ($\bar{x} = 3.84$, S.D.= 0.72) ในขณะที่

ความคิดเห็นด้านปัจจัยนำมีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดที่ระดับ ($\bar{x}$ = 3.69, S.D. = 0.81) ตามลำดับ ทั้งนี้ ผลการศึกษาจากตารางที่ 1 ชำงต้น พบว่า ความคิดเห็นด้านปัจจัยนำ ปัจจัยเสริมและปัจจัยเอื้อที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งสามด้านโดยมีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านที่ระดับ ($\bar{x}$ = 3.80, S.D. = 0.74)

1.4 ความคิดเห็นที่สะท้อนปัญหาและแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้จากคำถามปลายเปิด

ความคิดเห็นที่สะท้อนปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ปัญหา พบว่าทั้งนักศึกษาและครูในวิทยาลัยสูบบุหรี่กันทั่วไป มีทั้งที่สูบในโรงเรียนและนอกโรงเรียนโดยส่วนใหญ่นักศึกษาผู้ชายมักจะสูบบุหรี่กันเกือบทุกคนส่งผลเสียต่อสภาพแวดล้อมที่เป็นมลพิษและบุคคลใกล้ชิด และสถานที่จำหน่ายบุหรี่อยู่บริเวณใกล้วิทยาลัยเกินไป สามารถซื้อได้ง่ายและซื้อแบบแยกซองได้ นอกจากนี้ครูและอาจารย์มักไม่เข้มงวดเรื่องการสูบบุหรี่ มีแต่เพียงเฉพาะการจัดกิจกรรมวันงดสูบบุหรี่โลก เท่านั้นที่วิทยาลัยเข้มงวดและให้ความสำคัญ ประกอบกับปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่นับเป็นปัญหาที่ต้องแก้ไข เพราะทำให้สังคมมองภาพรวมของนักศึกษาอาชีวศึกษาแย่กว่าเดิม ในขณะที่ความคิดเห็นที่สะท้อนแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าควรมีการตรวจเข้มจากครู อาจารย์และสุ่มตรวจเป็นรายวันจะทำให้แก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพิ่มเติมว่านอกจากสื่อรณรงค์รูปแบบต่างๆ แล้ว ควรจริงจังและเอาจริงกับโทษของผู้สูบบุหรี่ในวิทยาลัยอีกด้วย ทั้งนี้ด้วยบทบัญญัติที่สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับรายละเอียดเชิงมาตรการในการควบคุมผลิตภัณฑ์บุหรี่และการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ซึ่งถือเป็นกฎหมายฉบับใหม่ที่สำคัญต่อการเพิ่มกลไกการบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและครอบคลุมนวัตกรรมยาสูบใหม่ๆ จึงจำเป็นต้องปรับปรุงกฎหมายทั้งสองฉบับ (คือพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535) ทั้งนี้เพื่อแก้ไขจุดอ่อนต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันด้วย นอกจากนี้ได้มีการเพิ่มเติมให้มีบทบัญญัติที่ชัดเจนในส่วนของกลไกและผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ โดยมีการรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจว่าการละเมิดกฎหมายควบคุมยาสูบนั้นจะส่งผลร้ายแรงต่อสังคมสิ่งแวดล้อมและเยาวชนของชาติอย่างสูง

1.5 ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการวิจัยได้กำหนดสมมติฐานเพื่อการทดสอบตัวแปรและวิเคราะห์ทางสถิติในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของตัวแปรต้นที่เป็นข้อมูลเชิงกลุ่มมากกว่า 2 ตัวเลือกที่ตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณใช้ One-way Analysis of Variance จากค่าเฉลี่ยของตัวแปรต้น ในขณะที่เดียวกันข้อมูลเชิงกลุ่ม 2 ตัวเลือก ตัวแปรตามเป็นข้อมูลเชิงปริมาณใช้ t-test พบว่าผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัยสำหรับข้อมูลที่มีการแจกแจงแบบปกติตามที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้เป็นรายประเด็น ตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานของปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในสถาบันอาชีวศึกษา

ตัวแปร	ค่านัยสำคัญทางสถิติ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		ยอมรับสมมติฐาน	ปฏิเสธสมมติฐาน
1. ปัจจัยชีวสังคม			
1.1 เพศ	.075		✓
1.2 ระดับการศึกษา	.065		✓
1.3 ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม	.080		✓
1.4 รายได้รวมของครอบครัว	.120		✓
1.5 ศาสนา	.075		✓
1.6 การพักอาศัยของนักศึกษา	.080		✓
1.7 พฤติกรรมการสูบบุหรี่	.045	✓	
2. ปัจจัยนำ	.001	✓	
3. ปัจจัยเอื้อ	.000	✓	
4. ปัจจัยเสริม	.000	✓	
5. การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อฯ	.000	✓	

ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้สามารถอธิบายบริบทของปัจจัยที่สัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในสถาบันอาชีวศึกษารายประเด็น ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม รายได้รวมของครอบครัว ศาสนา การพักอาศัยของนักศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงปฏิเสธสมมติฐาน ในขณะที่พฤติกรรม การสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ยอมรับสมมติฐานที่กำหนด

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยนำ ได้แก่ การรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ การรับรู้ความรุนแรงจากการสูบบุหรี่ ทศนคติต่อการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ปริมาณเวลาที่ใช้ในการเรียน การใช้เวลาว่างในสถานที่ที่เสี่ยงต่อการ สูบบุหรี่ ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งซื้อ มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยเสริม ได้แก่ การสูบบุหรี่ของบุคคลในครอบครัว อิทธิพลของกลุ่มเพื่อน และการได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการสูบบุหรี่จากสื่อต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 5 การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงยอมรับสมมติฐานที่ 5

2. การเปรียบเทียบอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการเปรียบเทียบการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่อยู่ในกลุ่มของผู้สูบบุหรี่

เป็นประจำ จำนวนรวม 164 คน พบว่า ผลการเปรียบเทียบการรับรู้และอิทธิพลจากกระบวนการสื่อสารกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพิจารณาคัดเลือกจากกลุ่มนักศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตอบแบบสอบถามว่ามีพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่เป็นประจำ ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างในบริบทของผู้สูบบุหรี่สามารถอธิบายการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของการวิจัยจำนวน 164 คนสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สูบบุหรี่เป็นประจำมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่รวมจำนวนทั้งสิ้น 11 คน คิดเป็นร้อยละ 6.70 ในขณะเดียวกัน เยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ไม่ได้สะท้อนผลการวิจัยของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ในครั้งนี้จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 93.30 ยังคงมีพฤติกรรมในการสูบบุหรี่เป็นประจำและมีผลสะท้อนให้เห็นว่าสื่อในรูปแบบต่างๆ ไม่มีอิทธิพลกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมแต่อย่างใด

นอกจากนี้ การเปรียบเทียบการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งพิจารณาคัดเลือกจากกลุ่มนักศึกษาสถาบันอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ตอบแบบสอบถามว่ามีพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่บ้างเป็นบางครั้ง ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในบริบทของผู้สูบบุหรี่สามารถอธิบายการวิเคราะห์เปรียบเทียบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของการวิจัยจำนวน 134 คน สามารถสรุปได้ว่ากลุ่มนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่สูบบุหรี่บ้างเป็นบางครั้งมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยเลิกสูบบุหรี่ รวมจำนวนทั้งสิ้น 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.74

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้จากการวิจัยผสมผสานกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเสนอกรอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนได้โดยแยกการทดสอบสมมติฐานเป็นรายประเด็นที่กำหนด ซึ่งผลการวิจัยภายใต้กระบวนการวิจัยครั้งนี้ จึงนำไปสู่การขยายองค์ความรู้เกี่ยวกับการรับรู้และอิทธิพลจากสื่อกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ผ่านสื่อรูปแบบสติกเกอร์ ป้ายพลาสติกและสปอตเสียงตามสายได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยจากการวิจัยพบว่า เพศ ระดับการศึกษา ผลการเรียนรู้เฉลี่ยสะสม รายได้รวมของครอบครัว การ

พักอาศัยของนักศึกษาและศาสนาไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นที่มีต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของเกรียงไกร พัฒนกุลโกเมธและคณะ (2553) ศึกษาเรื่องการเปิดรับสื่อ ความรู้ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่ของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สภาพแวดล้อมในครอบครัวไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชน แต่ในกรณีของพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่อายุและระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่แตกต่างกัน ส่วนตัวแปรด้านเพศ และสภาพแวดล้อมในครอบครัว ไม่มีผลต่อพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่ นอกจากนี้ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อมวลชนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่ แต่พฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมมีส่วนร่วมในการรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่ รวมทั้งความรู้เรื่องโทษพิษภัยจากบุหรี่ ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่

ในขณะที่ผลการวิจัยที่สะท้อนบริบทของปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริมมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยใช้แนวคิดของ Green และ Kreuter (1999) ว่าด้วยปัจจัยกำหนดพฤติกรรมซึ่งระบุว่ามี 3 กลุ่มปัจจัยที่สามารถกำหนดหรือมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติหรือการแสดงออก ซึ่งพฤติกรรมของบุคคลภายใต้กรอบการวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ได้แก่ ปัจจัยนำ (Predisposing factors) ปัจจัยเอื้อ (Enabling factors) และปัจจัยเสริม (Reinforcing factors) ตามสมมติฐานการวิจัย โดยจากการวิจัยพบว่ากลุ่มปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญ โดยสรุปได้ว่ามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกตัวแปร จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องการรับรู้เกี่ยวกับผลกระทบของการสูบบุหรี่ มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของนักศึกษาสังกัดสถาบันอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่พบว่าบุหรือนอกจากจะทำให้เกิดปัญหาโดยตรงต่อสุขภาพ พบว่าการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการใช้ยาเสพติดชนิดต่าง ๆ โดยบุหรี่เป็นยาเสพติดตัวแรกที่เยาวชนติดและจะเป็นสื่อนำไปสู่สิ่งเสพติดอื่นได้โดยง่ายอีกด้วย

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาผลการศึกษาเกี่ยวกับประเด็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในสถาบันการศึกษานั้น ซึ่งนับเป็นข้อค้นพบสำคัญอีกประการจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่าพฤติกรรมของกลุ่มผู้สูบบุหรี่แม้จะรับรู้กฎหมาย แต่ก็ยังกระทำการฝ่าฝืน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไม่มีการดำเนินการใดๆ ต่อผู้ที่ละเมิดบทบัญญัติกฎหมายดังกล่าวและยังพบว่าผู้ที่พบเห็นส่วนใหญ่ไม่ดำเนินการใดๆ ต่อผู้ที่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ แม้แต่บุคลากรในสถานศึกษาซึ่งถือเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายโดยตรง โดยอ้างว่าไม่มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินการแต่อย่างใดสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พชร สันทัดและเชษฐ รัชดาพรธนาธิกุล (2557) เรื่องการบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ ที่ได้ศึกษาในพื้นที่วัดของกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าเจ้าหน้าที่บางส่วนไม่ได้ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายเนื่องจากอ้างว่าไม่มีอำนาจในการดำเนินการแต่อย่างใด โดยเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่แค่เพียงร้องทุกข์กล่าวโทษผู้ฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวเท่านั้น ดังนั้นกลไกของความสำเร็จในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่อันเป็นข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่าสถาบันการศึกษาจำเป็นต้องนำกฎหมายที่มีอยู่อย่างหลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560” ซึ่งถือเป็นกฎหมายฉบับใหม่และมาตรการจากบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนรวมทั้งเพิ่มช่องทางของข้อมูลและพัฒนาระบบการนำเสนอผ่านสื่อรูปแบบต่างๆ อันนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนที่สัมพันธ์กับการดำเนินการอย่างเข้มงวดของผู้มีอำนาจในสถานศึกษารวมทั้งการสนับสนุนในการให้ความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายนอกอีกด้วย

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อมีความสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในระดับอาชีวศึกษาพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ พบว่าทั้งระยะที่ 1 และระยะที่ 2 ชี้ให้เห็นทั้งปัจจัยที่เป็นเงื่อนไขของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชน ประกอบด้วย ปัจจัยหลักสำคัญสามประการ คือ 1. ปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา 2. ปัจจัยทางสังคมหรือปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา (ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสริม) และ 3. ปัจจัยว่าด้วยการรับรู้และอิทธิพลของสื่อในรูปแบบสติกเกอร์ ป้ายพลาสติก

และสพตเสียงตามสายที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในสถาบันการศึกษาตาม ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูรา (Bandura,1986) ที่เชื่อว่าพฤติกรรมของคนเรานั้นไม่ได้ เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากปัจจัยทางสภาพแวดล้อมแต่เพียงอย่างเดียว หากแต่ว่า จะต้องมียปัจจัยส่วนบุคคลร่วมด้วยและการร่วมของปัจจัยส่วนบุคคลนั้นจะต้องร่วมกันในลักษณะ ซึ่งกันและกันกับปัจจัยทางด้านพฤติกรรมและสภาพแวดล้อมอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่ามีความแตกต่างกันในตัวแปรที่เกี่ยวข้องที่กำหนด กล่าวคือผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณไม่พบว่าตัวแปรการตระหนักถึงผลกระทบของสื่อซึ่งเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของพฤติกรรมการรับสื่ออย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติทุกด้าน โดยเฉพาะพฤติกรรมส่วนบุคคลที่สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ใน สถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระยะ ต่อมาพบว่ากลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญระยะที่ 2 เห็นตรงกันว่าผลกระทบของสื่อชนิดต่างๆ รวมถึง การประชาสัมพันธ์สื่อจากช่องทางที่หลากหลายภายใต้กระบวนการวิจัยครั้งนี้ ที่กำหนดไว้ใน รูปแบบของสติ๊กเกอร์ ป้ายพลาสติก รวมถึงสพตเสียงตามสาย เป็นเงื่อนไขที่ทำให้ นักศึกษามี พฤติกรรมการรับสื่อที่ไม่ต่อเนื่องและทั่วถึงจึงทำให้การรับรู้และอิทธิพลจากสื่อมีผลต่อการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม 2 ลักษณะ คือ การลดการสูบบุหรี่รวมถึงการเลิกสูบบุหรี่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่เป็นประจำและกลุ่มที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่บ้างเป็นบางครั้ง ซึ่ง สะท้อนถึงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในปริมาณที่น้อยเมื่อเทียบกับจำนวนของกลุ่ม เยาวชนที่สูบบุหรี่จากการวิจัยในระยะแรก โดยเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเมื่อนักศึกษาจะ ตระหนักถึงผลกระทบของสื่อแต่ก็คิดไปว่าอิทธิพลของสื่อไม่ได้มีผลกระทบต่อการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของตนเองได้และเมื่อพิจารณาตัวแปรการถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวผลการ วิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณไม่พบว่าตัวแปรปัจจัยพื้นฐานซึ่งเป็นปัจจัยทางสังคมสามารถทำนาย การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในขณะที่ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลระยะต่อมา พบว่าผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งเป็นกลุ่มที่มีพฤติกรรมสูบบุหรี่ เห็นตรงกันว่า ปัจจัยประยุกต์จากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมและอิทธิพลจากสื่อ ที่สถาบันการศึกษาได้จัดให้มี พื้นที่ประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย เป็นเงื่อนไขสำคัญในเชิงปฏิบัติที่ทำให้ นักศึกษามีพฤติกรรม การสูบบุหรี่ที่เปลี่ยนแปลงไป ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการใช้สื่อเพื่อกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมการสูบบุหรี่จะมีบทบาทลดน้อยลงเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่นๆ โดยเฉพาะปัจจัยที่สะท้อน ว่าเยาวชนที่กำลังศึกษาในสถาบันอาชีวศึกษาเป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็นและต้องการได้รับ

การยอมรับจากสังคมโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของช่วงวัยนี้เป็นอย่างมาก ดังนั้น พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของกลุ่มเยาวชนในสถาบันการอาชีวศึกษาจึงมักได้รับอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนรวมทั้งอิทธิพลจากปัจจัยแฝงอื่น เช่น การควบคุมเข้มงวดการสูบบุหรี่จากสถาบันการศึกษา ค่าครองชีพที่สัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับการขึ้นราคาบุหรี่ รวมถึงการglomเกลตาทางสังคมที่อาศัยหลักคำสอนศาสนาอิสลามที่มีผลต่อการเลิกสูบบุหรี่ เช่นเดียวกับอิทธิพลจากสื่อที่ใช้ในการวิเคราะห์ที่จำกัดเพียงเฉพาะสามรูปแบบในกระบวนการวิจัยครั้งนี้

ในขณะที่ข้อสรุปอันเกิดจากการประมวลทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายผลการวิจัยข้างต้นได้สะท้อนชุดความสัมพันธ์ของสถาบันการศึกษาที่นอกเหนือจากการจะเป็นหน่วยงานหลักในควบคุมและจำกัดการสูบบุหรี่ของเยาวชน ด้วยการประยุกต์ใช้สื่อรูปแบบต่างๆ เพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมแก่นักศึกษาในสังกัดอันถือเป็นกลไกหลักในการดำเนินการตามมาตรการแล้ว สถาบันการศึกษาก็ควรขยายองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับสาระสำคัญของการเปลี่ยนแปลงบริบทและข้อกำหนดทั่วไปตามที่เกี่ยวข้อง เพราะถึงแม้ว่าปัจจุบันประเทศไทยมีการบังคับใช้กฎหมายควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและการคุ้มครองสุขภาพผู้ไม่สูบบุหรี่มาเป็นระยะเวลาช้านาน แต่กฎหมายทั้งสองฉบับคือ พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 มีการบังคับใช้มาเป็นเวลานาน ทำให้เนื้อหาและสาระสำคัญของตัวบทกฎหมายค่อนข้างล้าสมัย ดังนั้นด้วยการตราพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ซึ่งถือเป็นกฎหมายใหม่ที่สำคัญต่อการควบคุมและคุ้มครองผู้ไม่สูบบุหรี่ในปัจจุบันนั้นก็ควรที่จะส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายภายใต้โครงการโรงเรียน (สถานศึกษา) ปลอดภัยที่มีการทำความเข้าใจและประยุกต์เนื้อหาอันเป็นสาระสำคัญที่นำไปสู่การปฏิบัติใช้อย่างแท้จริง เช่น การเสนอข้อมูลว่าด้วยกำหนดห้ามขายหรือให้ผลิตภัณฑ์ยาสูบแก่บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี หรือการห้ามให้บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีเป็นผู้ขายผลิตภัณฑ์ยาสูบ รวมทั้งเพิ่มโทษผู้ฝ่าฝืนสูบบุหรี่ในเขตปลอดภัยจากเดิม 2,000 บาท เป็นปรับไม่เกิน 5,000 บาท เป็นอาทิ ทั้งนี้ข้อค้นพบสำคัญอีกประการที่จะนำไปสู่การสะท้อนผลลัพธ์สู่ด้วยชุดข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกระบวนการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาและเชื่อมโยงกับบทบัญญัติของกฎหมายที่สำคัญ ที่ระบุถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกับที่ตั้งสถานศึกษา โดยเฉพาะสถานประกอบการ ร้านค้าที่มีการจำหน่ายบุหรี่ให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบกับการดำเนินตามมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่โดยรอบสถานศึกษา โดยการขอความร่วมมือให้มีการแสดงสื่อรณรงค์เพื่อการลด ละ เลิกการบริโภคผลิตภัณฑ์ยาสูบให้กับเยาวชน จากรายละเอียดของ

กฎหมายดังกล่าวด้วย จึงจะทำให้การสร้างมาตรการควบคุมการสูบบุหรี่ในรูปแบบต่างๆ ของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและอาจนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของเยาวชนในสถานศึกษาได้มากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

1. สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรสร้างช่องทางในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับบุหรี่และอันตรายผ่านทางสื่อต่างๆ อย่างต่อเนื่องด้วยชุดของการสร้างบรรทัดฐานการไม่สูบบุหรี่ในสถานศึกษาของเยาวชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความถี่และมีความน่าสนใจของเนื้อหามากขึ้นรวมทั้งควรมีการปรับสื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. สถาบันการศึกษาระดับอาชีวศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรสนับสนุนนโยบายโรงเรียนปลอดบุหรี่อย่างจริงจังโดยมุ่งเน้นการจัดการเชิงรูปธรรม โดยอาจขอความร่วมมือจากสถานประกอบการโดยรอบสถานศึกษาให้ร่วมปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. 2560 ด้วยการติดป้ายหรือแสดงสื่อรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่ รวมถึงขยายความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบัญญัติที่ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ของการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวอย่างเคร่งครัดโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่ด้วย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนเงินงบประมาณการวิจัยจากศูนย์วิจัยและจัดการความรู้เพื่อการควบคุมยาสูบ (ศจย.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ประจำปี พ.ศ. 2559 รวมถึงการให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลจากและผู้บริหาร คณาจารย์ นักศึกษาจากสถาบันการศึกษาในพื้นที่สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้เขต 3 ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2548). **การทบทวนองค์ความรู้การควบคุมการบริโภคยาสูบ.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.
- เกรียงไกร พัฒนกุลโกเมธและคณะ. (2553). การเปิดรับสื่อ ความรู้ และพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ในการรณรงค์เพื่อการงดสูบบุหรี่ของกลุ่มวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ฉันทนา แรงสิงห์. (2556). การดูแลวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ : บทบาทที่ทำหายของพยาบาล. **วารสารพยาบาลทหารบก.** 14 (2): 17-24.
- ชูศักดิ์ เพรสคอตท์ และสินี กิตติชนม์วรกุล. (2557). **การเปิดรับข้อมูลข่าวสารและอิทธิพลของสื่อต่อแนวความคิดทางการเมืองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรนิเทศศาสตรบัณฑิตของสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดสงขลา.** สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- โชติพงษ์ บุญฤทธิ์. (2552). การออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อใช้เป็นสื่อรณรงค์ในการโน้มน้าวใจให้ทั้งกันบุหรี่ให้เป็นที่. การค้นคว้าแบบอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพชร สันทัด และเชษฐ รัชดาพรรณฉีกุล. (มกราคม-มิถุนายน 2557). “การบังคับใช้กฎหมายคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ในสถานที่สาธารณะ: ศึกษาเฉพาะกรณีวัดในกรุงเทพมหานคร”. ใน **วารสารสหศาสตร์,** 14(1): 300-319.
- ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์ และประภาพรพรณ เอี่ยมอนันต์. (2554). **สรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2554.** กรุงเทพฯ: เจริญดีมีนคังการพิมพ์.
- สุบันโย จินารงค์. (2555). บทบาทผู้บริหารกับรูปแบบการควบคุมการบริโภคยาสูบในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้. (ม.ป.ท)
- สำนักควบคุมการบริโภคยาสูบ กรมควบคุมโรค. (2555). **สรุปสถานการณ์การควบคุมการบริโภคยาสูบของประเทศไทย พ.ศ. 2555.** กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมีนคังการพิมพ์.
- Bandura, A. (1986). **Social foundations thought and action: A social cognitive theory.** New Jersey: Prentice-Hall.
- Green, L.W. and M.W. Kreuter. (1991). **Health Promotion Planning: An Education Approach.** Toronto: Mayfield Publishing Company, Toronto.